

О. Афанасьєва, канд. філол. наук

МОВЛЕННЄВІ АКТИ В СТРУКТУРІ СУЧАСНОГО ДИСКУРСУ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ НАУК

Статтю присвячено дослідженню лінгвопрагматичних особливостей використання мовленнєвих актів як носіїв авторської настанови у французькому політологічному дискурсі.

Ключові слова: науковий дискурс, політологія, мовленнєвий акт.

Статья посвящена исследованию лингвопрагматических особенностей использования речевых актов во французском политологическом дискурсе.

Ключевые слова: научный дискурс, политология, речевой акт.

The article deals with the specificity of speech acts as the means to express author's standpoint in the French political science discourse.

Key words: scientific discourse, political science, speech act.

Дослідження мовлення як дії, мовлення у дії, яке посідає чільне місце в сучасних мовознавчих студіях лінгвопрагматичного спрямування, зародилося в давніх підходах до мови як засобу впливу, які представлено, зокрема в "Риторичі" Аристотеля, міркуваннях давньоримських учених. Ці ідеї, розвинуті у працях В. фон Гумбольдта, теорії "нової риторичі", лінгвофілософських школах семіотики та прагматики, стали підґрунтям для розвитку сучасних теорій дискурсу та його окремих видів, зокрема наукового. Серед основних проблем дослідження наукового дискурсу особливе місце посідають питання лінгвопрагматичного плану, зокрема, прагматичні настанови автора, внутрішня та зовнішня комунікативна організація тексту тощо. Актуальність обраної проблеми зумовлено тим, що вивчення мовленнєво-актової будови дискурсу політології є одним із важливих компонентів комплексного дослідження наукового дискурсу. Метою даної статті є виявлення особливостей використання мовленнєвих актів як засобу вираження настанови автора у сучасному французькому політологічному дискурсі. Об'єктом аналізу є дискурс французької політології, а його предметом – дослідження його мовленнєво-актової будови. Наукову новизну даної розвідки зумовлено тим, що особливості мовленнєво-актової будови французького політологічного дискурсу не були предметом спеціального дослідження.

Сучасні мовознавці по-різному визначають прагматичні настанови автора наукового твору. Так, О.М.Крижановська відносить до них: 1) прогностичну, 2) делімітативну, 3) компенсвальну, 4) ампліфікативну, 5) екземпліфікативну, 6) текстотвірну, 7) оцінну, 8) настанову "авторитетна думка", 9) настанову "звернення до невербальних засобів впливу" [3]. Зі свого боку, В.О.Салімовський досліджує типові пізнавально-мовленнєві дії, зіставляючи їх з мовленнєвими актами [7; 8]. Для аналізу прагматичних настанов автора наукового твору вважаємо доцільним звернутися передусім до теорії мовленнєвих актів, адже саме цей рівень дискурсивних одиниць зумовлює відповідні прагматичні доміанти різних жанрів, співвідносячись у діяльнісно-прагматичній площині з авторською настановою, яка реалізується у комунікативній диалогічній висловленні / висловлюванні.

Підсумовуючи теорії мовленнєвих актів, Ф.С.Бацевич зазначає, що саме комунікативний, або мовленнєвий, акт визнається сучасною комунікативною лінгвістикою як мінімальна комунікативна модель спілкування, складовими якої є особистості учасників комунікації (адресанта й адресата) як носіїв соціальних ролей, психічних, психологічних та інших рис, духовних, естетичних ідеалів, когнітивних особливостей; елементи мовного та паралінгвального кодів; конситуативні елементи спілкування. Мовленнєвий акт визначається ученим як цілеспрямована мовленнєва дія, що здійснюється згідно з принципами і правилами мов-

леннєвої поведінки, прийнятими в даному суспільстві; мінімальна одиниця нормативної соціомовленнєвої поведінки, що розглядається в межах прагматичної ситуації [1, с. 170–175].

Засновник теорії мовленнєвих актів Дж. Остін започаткував теорію перформативів – висловлень, які перебувають поза критеріями істинності / неістинності, зробив першу класифікацію мовленнєвих актів і виявив їх базову структуру: акт висловлювання з його пропозиційним змістом (локуція), його комунікативне спрямування (іллокуція) та вплив на адресата (перлокуція) [5]. З погляду Дж.Серля, одним із найбільш нагальних питань філософії мови є таке: "скільки є способів використання мови?" Відповідаючи на це питання, дослідник виділяє п'ять категорій іллокутивних актів: асертиви, директиви, промісиви, експресиви та декларативи, до аналізу яких застосовує 12 критеріїв диференціації мовленнєвих актів, та ставить проблему непрямих мовленнєвих актів [15, с. 31–32, 40–46]. Інші дослідники використовують у своїх класифікаціях такі критерії: контекстні зміни (Т.Баллмер); орієнтація на мовця чи адресата; когнітивна, інтерактивна, чи акціональна сфера; теперішнє, минуле чи майбутнє (М.Крекель); встановлення та підтримка ввічливості (Дж. Ліч), перформативність (Ю.Д.Апресян).

Цікавим для нашого дослідження є виділення В.І.Тюпою ментатива, ментальної події, яка змінює ментальний стан адресата (див. класифікацію Т.Баллмера) і є основним мовленнєвим актом теоретичного дискурсу, метадекларативним за своєю сутністю. Референтну компетенцію теоретичного дискурсу складає не знання, а розуміння; теоретичне висловлення говорить не про існування, а про сутність явищ, не про актуальне, а про віртуальне. Креативна компетенція теоретичного дискурсу полягає в інноваційності наукової мови, розробці інноваційного концепту [9, с. 40–43].

Е.Вендлер виділяє такі класи ментальних перформативів: апрехенсиви і путативи, які співвідносяться з експозитивами; рекогнітиви та ассесетиви, які співвідносяться з вердиктивами; резолютиви та конативи, які співвідносяться з комісивами; ремісиви та емотиви, які співвідносяться з бехабітивами; інквізитиви, які співвідносяться з інтерогативами [цит. за 6, с. 67]. Зі свого боку, Н.К.Рябцева пропонує класифікацію дієслів ментальної дії, іллокутивної метою яких є зміна ментального простору: 1) іллокутивні або власне перформативні; 2) власне ментальні; 3) "світопороджувальні"; 4) перцептивні; 5) "семіотичні"; 6) фазисні; 7) "фізичні" [там само, с. 64–68]. Дослідниця виділяє наступні функції ментальних перформативів: вони є авторефлексивними, метатекстовими, каузальними, сприяють структуруванню тексту і вводять суб'єкта пізнання [там само, с. 65–66].

Спираючись на ці підходи й обравши об'єктом аналізу французький політологічний дискурс, можемо виділити в ньому передусім *ментативи* – *констативи* (асертиви, репрезентативи), які є твердженнями стосовно певного стану речей. За нашими спостереженнями констативи (афірмативи, а також їх заперечувальний корелят) відіграють особливо велику роль у французьких політологічних творах 50–60 рр. ХХ ст. Нерідко вони мають форму аксіоматичних тверджень. При цьому асертивний характер тверджень часто підсилюється епістемічною модальністю евіденціальності на зразок *il est clair, de toute évidence*: "*De toute évidence, la convoitise autour du Pouvoir d'État structure la vie politique*" [11, с. 9]. Крім того, асертиви є основою тверджень про події (оповідь) та стан речей, їх будову, основні ознаки в оповідних та описових секвенціях.

Надзвичайно великого поширення набули у французькому політологічному дискурсі такі перформативно-директивні мовленнєві акти як *інтерогативи*, дослідження яких ще за часів античних риторів привертало велику увагу (див. класифікацію питань у Квінтіліана, дослідження питання та, зокрема, риторичного питання у працях М.І.Жинкіна, Ю.М.Скрєбнєва, І.Р.Гальперіна, М.Я.Блоха, У.Вайнрайха, Т.Д.Чхетіані, Л.А.Андрусъ та ін.). У французькому політологічному дискурсі можна виділити два основні різновиди питальних актів: 1) *прямі проблемотвірні питальні акти* та 2) *риторичні питання*.

1) *Прямі проблемотвірні питальні акти*, які використовуються для постановки проблеми, визначення тих питань, на які має відповісти даний твір, або тих питань, які виникають у ході міркування чи були поставлені іншими дослідниками. Інтерогативність все частіше стає засобом організації макросемантичного рівня тексту (див. міркування Т. ван Дейка про макросемантичний рівень як рівень проблематизації у [12]). Роль питальних конструкцій зростає з часом у заголовках статей *Revue française de science politique*. Усе частіше саме таким чином автори формулюють заголовки політологічних статей: "*Faut-il se débarrasser de la notion de compétence politique? Retour critique sur un concept classique de la science politique*" [14 / 2007/ 57, с. 6]; назви розділів і підрозділів монографій: "*La république américaine : un autre modèle républicain ?*" [16, с. 65].

Досить часто у такий спосіб розбудовується ланцюжкова діалогічна структура у монологічному тексті, де на поставлені питання дається відповідь, яка, у свою чергу, викликає нові питання: "*Ces traits caractéristiques sont-ils suffisamment précis et généralisés pour que l'on puisse, d'après eux, déceler l'existence d'un type social? Dans l'affirmative, dont on ne peut guère douter, ce type, qui a certainement évolué avec les époques (des notables, par exemple, aux nouvelles couches), est-il influencé par les Institutions (électorales ou autres) et agit-il sur elles (les transformations des rapports entre la majorité et l'opposition du fait d'un changement de qualité dans le personnel parlementaire)? Enfin, quels sont les traits dominants de ce type auquel s'apparentent plus ou moins tous ceux qui sont mêlés à la chose publique ?*" [14/1551/1/1-2, с. 81].

2) *Риторичні питання* або псевдопитання, які не вимагають відповіді, а є засобом:

– привертання уваги, проблематизації, спонування. Так, З.Куньч визначає риторичне питання як "одну з риторичних фігур, яка полягає у використанні ... запитання, яке не потребує відповіді..., і вживається для того, щоб привертати увагу слухачів до певного явища або самим запитанням висловити ствердну думку" [4, с. 239].

Наприклад: "*Sommes-nous bien sûrs lorsque, pour définir notre démocratie française actuelle, nous l'apparentons à la tradition classique, de ne pas trahir la réalité en lui donnant la figure de nos préférences? Ne cherchons-nous pas à voiler, par une auguste généalogie, les incertitudes de son origine, à la doter de caractères empruntés pour pallier les déficiences de ses vertus propres? Et croit-on vraiment qu'instruits du vrai sens de la démocratie classique, les Français d'aujourd'hui accepteraient d'en perpétuer le règne dans les institutions politiques actuelles ?*" ([14/1952/ 2/ 4, с. 653].

– осмислення певного політичного явища, інституції тощо, як от у наступному уривку зі статті О.Дюамеля, присвяченій дослідженню інституцій П'ятої республіки: "*Qu'est la Cinquième république ? Question banale mais non épuisée puisqu'en 1984 quelques personnes trouvent quelque intérêt à se la poser ensemble et à y consacrer une vingtaine d'articles. Qu'est la Cinquième république ? Question à démultiplier jusqu'à mettre en cause notre intelligence des régimes politiques, la validité de nos classifications, la pertinence des causalités repérées pour expliquer le pouvoir politique, et, finalement, une fois de plus, le moyen d'articuler ce que le biologiste avait appelé hasard et nécessité, le sociologue acteur et système, le philosophe rationalité et liberté. Qu'est la Cinquième république devenue? Pouvait-elle devenir autre ? Comment ? A quelles conditions ? Pourrait-elle devenir autre ? Quand et comment est-elle devenue ce qu'elle est aujourd'hui ? Qu'était-elle supposée être lorsque fut conçue ? Pourquoi a-t-elle été pensée si différente de ce qu'elle s'est immédiatement avérée être ? Cet aveuglement initial a-t-il servi une création si audacieuse qu'elle n'eût pu s'avouer telle ? A ces questions nous n'apportons aucune réponse définitive, faute de croire à la possibilité d'une science totale du réel. Mais ces questions, nous les construisons et déconstruisons, composerons, décomposerons, recomposerons, ayant à cette fin, sur ceux de 1958, l'immense avantage d'un quart de siècle derrière nous*" [14/1984/ 4-5/ 2, с. 615–616].

Перформативні акти *згоди* і *заперечення* відіграють суттєву роль у діалогічних жанрах, зокрема інтерв'ю і філософському діалозі, та забезпечують внутрішню поліфонічність монологічного тексту. Зустрічаємо і власне *директиви*, які слугують методологічному спрямуванню дослідження: "*Pour comprendre les politiques publiques industrielles, il faut donc renoncer aux simplismes culturalistes, aux approximations des thèses régulationnistes ou aux plates explications déterministes par le marché, la rationalité, le mouvement autonome des idéologies ou les contraintes extérieures*" [14 / 1992/42/2, с. 198].

Таким чином, основними мовленнєвими актами виступають ті, які, за типологією Т. Баллмера, спрямовано на зміни в ментальному контексті. Ми розглянули ті мовленнєві акти, які формують чи змінюють уявлення. До цієї ж категорії слід віднести акти, які привертють увагу (*підкреслити, вказати*), організують пам'ять (*нагадувати, згадувати*), що є надзвичайно важливим в організації наукового дискурсу, особливо в усних жанрах наукового повідомлення чи лекції. Крім того, надзвичайно актуальними в сучасному французькому політологічному дискурсі є акти, які, за Т.Баллмером, позначають зміни в мовному контексті, а саме: спосіб вираження (*перекладати, реферувати*), надання значення (*визначати, інтерпретувати*), акт називання, референції (*називати, вказувати*). Їх значущість зумовлено, з одного боку, впливом постмодерної думки, але також французькою традицією мовоцентризму, що перетворює семантич-

ний аспект на аргумент достовірності, доведеності смислу того чи іншого політологічного поняття, концепту: "Le nom le plus propre à désigner ce jeu est celui d'émancipation" [13, с. 112]; "Le mot de "croyance" est employé à dessein et de préférence à celui d'"idées", plus étroit et qui évoquerait les seules représentations conscientes et cohérentes..." [14/1951/1/1-2, с. 41-42].

До досить поширених у політологічному дискурсі слід віднести *комісиви*, які зобов'язують виконати певні дії в майбутньому або дотримуватися певної лінії поведінки. Такими мовленнєвими актами є заяви про наміри, перспективи дослідження, які особливо часто зустрічаємо в статтях 1950-х рр. *Revue française de science politique*, де розробляються засади ще молодій на той час політології як самостійної дисципліни, а також, висловлення, які мають декларативну складову, передусім в епітекстових компонентах, які вводять рубрики часопису, та в багатьох сучасних працях: "*Je ne parlerai pas sous ce titre du sentiment moral qui nous fait refuser d'admettre quelque chose. Je parlerai des jugements qui nous invitent à constater qu'un élément ne peut pas être accueilli dans une classe d'êtres parce qu'il ne répond pas aux critères d'inclusion qui la définissent. Je parlerai par là même d'un type de rationalité désenchantée qui nous invite à revenir des grands mots et des idées nuageuses aux mots exactement définis et aux classifications précises d'objets de pensée*" [13, с. 176-177]. Імперативні конструкції закликають читача приєднатися *subordonné que le rassemblement n'est plus un moyen considéré comme fin*" [14/1952/2/4, с. 646].

Нечисленними у французькому політологічному дискурсі є експресиви, які виражають емоційну реакцію мовця: "*Quoi donc! toute entreprise humaine a-t-elle sa politique? Oui, comme toute entreprise humaine a son économie*" [там само, с. 643]. Їх кількість і роль зростають у жанрах полемічного спрямування, політичній журналістиці і, звичайно, політичному дискурсі. Водночас зустрічаємо окличні конструкції в жанрі підручника. Таку форму мають назви підрозділів 1, 2, і 3 Розділу III у підручнику Ж.Бодуена, де йдеться про основне питання – визначення предмета політології: "*1.La science de l'État!*"; "*2.La science du pouvoir!*"; "*3.Une science problématique!*" [10].

Часто автори політологічних творів вдаються до складних мовленнєвих актів, які зустрічаються переважно в структурі складного речення і виражаються як взаємодія одного чи кількох перформативів і базового мовленнєвого акту. При цьому перформатив часто набуває невербальної форми і поряд із власне перформативним дієсловом стає прагмакомунікативним оператором розбудови політологічного тексту. Серед них часто зустрічаємо інтерогативи та респондиви (*demander / se demander, questionner / question / questionnement, interroger / s'interroger / interrogation, répondre / réponse, etc.*), дієслова на позначення суперечки, оспорювання та згоди / незгоди (*discuter / discussion, débattre / débat, consentir / consentement, accepter, nier, etc.*), виділення, зосередження уваги (*souligner, attirer l'attention, mettre en relief, noter, etc.*), нагадування, запам'ятовування (*rappeler / se rappeler, se souvenir, évoquer*).

Сучасні дослідники розглядають проблему мовленнєвих актів як у плані їх ролі в побудові різних мовленнєвих жанрів та типів дискурсу, так і в плані реалізації відповідних авторських стратегій. Проаналізовані вище асертивні акти є основою стратегії, яка належить до групи забезпечення достовірності, забезпечуючи інфо-

рмування і частково доведення та переконання адресата. Велика кількість, різноманітні форми та нерідко визначальні функції інтерогативів свідчать про значущість у дискурсі французької політології стратегії, яку можна визначити як стратегію діалогізації та проблематизації. Так, проблематизація певного політичного явища, теорії, концепту є однією з визначальних прагмакомунікативних характеристик французького політологічного дискурсу, що є одним із типових виявів постмодерністських методологічних підходів у сучасних гуманітарних науках, які розвивали Л.Вітгенштайн, М.Хайдеггер, М.Фуко, Ж.Дельоз, Ф.Ліотар, Ж.Дерріда, та ін., спираючись на філософські погляди І.Канта, А.Бергсона та ін. Постановка та розв'язання проблеми через етапи її виявлення, визначення, аналізу підходів та шляхів дослідження, пошуку шляхів та методів розв'язання лежить в основі як практичного, так і наукового освоєння дійсності. Проте методологія постмодерну зумовила появу проблематології як спеціального підходу, який зосереджує увагу радше на постановці проблеми або питання, ніж на її розв'язанні або відповідях [2, с. 339]. Досліджуючи становлення сучасної французької політології, П.Фавр виділяє в цьому процесі становлення науки "політичних питань" з окресленням власної "проблематики питань" [14/1983/33/3, с. 365-368]. Такий пріоритет проблемного підходу надає специфічних властивостей французькому політологічному дискурсу, який є науковим дискурсом, тобто дискурсом знання, і водночас виходить і тісно переплітається з повсякденними уявленнями про політику. Таким чином, з одного боку, відбувається розвиток філософсько-методологічних засад політології як відносно нової наукової галузі, а з іншого – посилення її соціокомунікативного аспекту.

У багатьох випадках метою дослідження, часто експліцитно задекларованою автором, є сама постановка під сумнів, проблематизація основних концептів, загальноприйнятих, доксологічних суджень, а не вирішення проблеми. Так, наприклад, стаття може завершуватися питанням, поставленим таким чином у сильну стратегічну позицію, яка за своєю сутністю не може бути питальною, невизначеною. Крім того, діалогічність у монологічному дискурсі, яку забезпечують інтерогативи, або питально-респондентні компоненти, реалізує стратегії легітимації та достовірності, показуючи критичне ставлення автора до досліджуваного явища. Водночас мовленнєві акти декларативного спрямування забезпечують реалізацію стратегії зацікавлення, розбудовуючи широку перспективу дослідження, її проспективне спрямування. Таким чином, вибір мовленнєво-актових домінант визначає, з одного боку, філософсько-методологічні настанови автора, зокрема вплив постмодерної парадигми, а з іншого – вибір та реалізацію авторських стратегій, передусім стратегію проб лематизації. Серед цих мовленнєвих актів провідну роль відіграють ментативи, що зумовлено специфікою наукового дискурсу в цілому. Подальшу перспективу мовленнєво-актових дослідження будови наукового дискурсу вбачаємо зокрема у зіставних студіях у міжмовній та міжкультурній царині.

1. Бацевич Ф.С. Вступ до лінгвістичної генології / Флорія Сергійович Бацевич. – К.: Академія, 2006.
2. Енциклопедія постмодернізму / [за ред. Ч.Е.Вінквіста, В.Е.Тейлора]. – К.: Основи, 2003.
3. Крижановская Е.М. О стереотипности компонентов коммуникативно-прагматической структуры научного текста / Елена Мечиславовна Крижановская // Текст: стереотип и творчество: сб. науч. трудов. – Пермь: Реал, 1998. – С. 31 – 50.
4. Куньч З.И. Риторичний словник / Зоряна Йосипівна Куньч. – К.: Рідна мова, 1997.
5. Остин Дж.Л. Слово как действие / Джон Лангшо Остин // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 17. – М.: Радуга, 1986. – С. 22 – 129.
6. Рябцева Н.К. Мысль как действие, или риторика рассуждения / Надежда Константиновна Рябцева // Логический анализ языка. Модели действия. – М.: Наука, 1992. – С. 60 – 69.
7. Салимовский В.А. Речевые жанры научного эмпирического текста

(статья первая) / Владимир Александрович Салимовский // Текст. Стереотип и творчество: межвуз. сб. науч. трудов. – Пермь: Реал, 1998. – С. 50 – 75. 8. Салимовский В.А. Речевые жанры научного эмпирического текста (статья вторая) / Владимир Александрович Салимовский // Текст. Стереотип и творчество: межвуз. сб. науч. трудов. – Пермский университет, 1999. – С. 40 – 65. 9. Тюпа В.И. Коммуникативные стратегии теоретического дискурса / Валерий Игоревич Тюпа // Критика и семиотика. – 2006. – Вып. 10. – С. 36 – 45. 10. Baudouin J. Introduction à la science politique / Jean Baudouin. – P.: Dalloz, 2004. 11. Braud Ph. La vie politique / Philippe Braud. – P.: PUF, 1992. 12. Dijk T.A. van. Semantic Discourse Analysis / Teun A. van Dijk // Handbook of discourse analysis.

– L.: Academic Press 1985. – Vol. 2. – P. 107 – 120. 13. Rancière, AB – Rancière J. Aux bords du politique / Jacques Rancière. – P.: Gallimard, 2004. 14. Revue française de science politique. 15. Searle J.R. Sens et expression. Etudes de théorie des actes de langage / John Rogers Searle. – P.: Editions de Minuit, 1982. 16. Tenzer N. La république / Nicolas Tenzer. – P.: PUF, 1993.

Надійшла до редколегії 27.09.11

М. Крижановська, канд. філол. наук

ЕТНОСПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБ'ЄКТИВАЦІЇ КОНЦЕПТУ AMICIZIA В КООПЕРАТИВНОМУ СПІЛКУВАННІ В ІТАЛІЙСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Статтю присвячено дослідженню етноспецифічних особливостей вербалізації концепту AMICIZIA в італійській мові. Вербалізація концепту досліджується з урахуванням когнітивних, історичних, соціальних та психологічних чинників в особистісно орієнтованому кооперативному спілкуванні.

Ключові слова: концепт, вербалізація концепту, кооперативне особистісно орієнтоване спілкування, етноспецифічні особливості.

Статья посвящена исследованию этноспецифических особенностей вербализации концепта AMICIZIA в итальянском языке. Вербализация концепта исследуется с учетом когнитивных, исторических, социальных и психологических особенностей в личностно ориентированном кооперативном общении.

Ключевые слова: концепт, вербализация концепта, личностно ориентированное кооперативное общение, этноспецифические особенности.

The article tackles the problem of ethnospecific peculiarities of verbalization of concept AMICIZIA in Italian language. Cognitive, historical, social and psychological factors of concept's verbalization are analyzed in cooperative personal oriented communication.

Key words: concept, concept verbalization, cooperative personal oriented communication, ethnospecific peculiarities.

Мета. Враховуючи орієнтацію наукової думки на конвергентне вивчення когнітивних характеристик мовних одиниць та дискурсивних параметрів, тенденцію до визначення етнокультурної маркованості концептів та засобів їх об'єктивації, у даній статті здійснюється дослідження етноспецифічних особливостей об'єктивації концепту AMICIZIA в кооперативному особистісно-орієнтованому спілкуванні представників італомовного соціуму.

Актуальність обраної теми дослідження зумовлена необхідністю дослідження об'єктивації етнорелевантних концептів у мовленні адресанта та адресата, відсутністю в італіїністиці робіт, присвячених лінгвокультурній специфіці вербалізації концепту AMICIZIA в кооперативному особистісно орієнтованому спілкуванні італійців.

Наукова новизна даної лінгвістичної розвідки визначається тим, що вперше в італіїністиці розглядаються етнорелевантні особливості об'єктивації концепту AMICIZIA шляхом інтерпретації впливу етно-культурної специфіки національного менталітету та поведінки італійців та когнітивно-комунікативних характеристик кооперативної особистісно-орієнтованої інтеракції.

Об'єктом виступає концепт AMICIZIA сучасної італійської лінгвокультури.

Предмет складають різночастинномовні одиниці італійської мови, за допомогою яких здійснюється об'єктивація концепту AMICIZIA в особистісно-орієнтованому кооперативному дискурсі.

У дослідженні концептів та концептосистем в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики сучасні лінгвісти, зокрема А.М. Приходько, спираються на ідею етнокультурної маркованості концепту, "яка вирішується через з'ясування таких культурно релевантних явищ, як ментальність, менталітет, етос, стереотип, національна ідентичність" [3, с. 9]. Концепт розглядається, таким чином, як "своєрідна мірна одиниця етнічного менталітету, найсуттєвіші властивості якої визначаються ціннісними орієнтирами соціокультурного й етнопсихологічного порядку" [3, с. 295]. Спираючись на тлумачення концепту, як етно-соціо-психо-лінгво-культурного феномену [3, с. 51], зазначимо, що саме різноманіття соціокультурних факторів, традицій, особливості менталітету та

національного характеру представників окремого етносу, особливості їх фонових знань впливають на особливості об'єктивації концепту представниками окремої лінгвокультурної спільноти.

Менталітет італійців спирається на систему національних цінностей, які вироблялись протягом віків та фіксувалися у мовній свідомості в вигляді концептуальних домінант, "ціннісних орієнтирів етнолінгвокультури, що стали пріоритетними для кожного її представника" [3, с. 296]. Концепт AMICIZIA є одним з найуживаніших концептів італійської лінгвокультури. Концептуальним референтом даного концепту виступає високоабстрактне поняття дружби, яке має виражену емоційність змісту та насиченість асоціативного ряду. Дружба, як приклад кооперативно спрямованого спілкування, спирається на односпрямованість інтенцій комунікантів, досягнення консенсусу в процесі інтеракції, ефективне подолання інформаційних лакун, створення спільного первинного та вторинного інформаційного полів [2, с. 69–72, 86–96]. З точки зору комунікативної лінгвістики, існування дружніх стосунків між адресантом та адресатом передбачає наявність довготривалих, регулярних контактів, а також перебування в одному середовищі, що виражається у володінні значним спільним об'ємом знань, комунікативних схем, уподобань, звичок, традицій. За таких умов отримання нової важливої інформації стимулює спілкування з адресатом-другом із метою поповнення об'єму спільної інформації. В основі його збільшення лежить односпрямованість інтеракції, а саме інформаційно-презентативної, аксіологічної та аргументативної діяльності адресанта та адресата та збалансованість компоненту лідерства [2].

Особливості вербалізації концепту AMICIZIA мають свої соціально-історичні витоки. Так, дослідниця Д.А. Шевлякова наголошує на тому, що для пересічного італійця національна ідентичність пов'язана, перш за все, з відчуттям "малої батьківщини" – родини, комуні, регіону. Цей феномен пояснюється тим, що до періоду індустріалізації країни значна частина виробництва базувалася на сімейному принципі. Представникам італомовного соціуму притаманне виражене "почуття належ-